

Autor je vrlo dobro učinio, da je na kraju svakoga pojedinog dijela svoje knjige podao pregled nauke bogoslova dotičnoga dijela i njezino sravnjenje s katoličkom naukom, a u četvrtom dijelu (126—157), da je izvršio kritiku čitave istočne soteriologije dokazavši, da je katolička nauka sa svim svojim razvojem i napretkom u obradbi spekulativnih i pojedinačnih kvestija, sa svim svojim neispravno i neprijateljski shvaćenim »juridizmom« na drugoj strani ostala uvijek u potpunoj slozi i ljubavi sa čitavim Sv. Pismom i sa svom slavnom Predajom Crkve. **D. Paša.**

Dr Dragomir Marić, profesor: **Hristologija sv. Atanasija Velikog.** Jedna studija dogmatskih spisa sv. Atanasija Velikog u svetlosti savremene istorije. Beograd 1934, s. 88 in 8-o.

U svojoj »Défense de la Tradition et des saintes Pères« napisao je Bossuet, da je oznaka Sv. Atanasija to, što je velik u svemu. Sv. A. je velik i kao čovjek i kao pisac i kao učitelj i kao svetac. Velik je kao čovjek, jer se prekaljenim svojim karakterom potpuno i nesebično predaje uzvišenoj stvari obrane kršćanstva i svojom nepokolebivom ustrajnošću postaje u tom pravcu mužem dalekosežne akcije i neprekinutoga utjecaja. Velik je kao pisac, jer intelektualna njegova snaga ostavlja u njegovim spisima poseban pečat, koji združen s aktivnošću i energijom ostaje zauvijek predmetom divljenja. Velik je kao učitelj, jer su mu i njegovi protivnici priznali aureolu prosvjetitelja, nazvavši ga stupom i temeljnim kamenom Crkve. Velik je kao svetac, jer, kako je s pravom rekao Grgur Nazijanski započinajući svoj slavni govor, »slaviti A. znači slaviti samu krepost«.

U svojoj studiji posvetio je Dr D. Marić svoj istraživački rad Sv. A. kao piscu i učitelju Crkve, i to posebice dogmatsko-apologetskim spisima A. Puštajući po strani ostali teološki rad velikoga »učitelja pravoslavlja« autor pokazuje u čitavoj svojoj studiji veliko hristološko značenje Sv. A. Dokazuje sa svim potrebnim znanstvenim aparatom, da je Sv. A. obranio nesamo homouziju Sina protiv arijevskih hereza, nego da je on u svojim spisima mnogo jasnije od svojih pretšasnika, u glavnom aleksandrijske škole, izrazio narav i proizlaženje Sina. Potkraj njegovoga života, kad je došlo na red pitanje o božanstvu Duha Svetoga, A. se također i za nj odlučno zauzeo i u svojem listu upravljenom Serapionu i Sinodi u Aleksandriji 362 izrično stao na obranu dogme, da je »Sin Božji darovalac Duha Sv.« (Ib. 47).

S obzirom na tešku terminologiju o nutarnjem životu Presv. Trojstva Dr D. Marić je morao uložiti mnogo truda, dok je usvojio izražavanje sv. A. Naravno, da je morao upoznati i ostala djela A. pomoću kojih je mogao doći do geneze A. terminologije. Bio je to bez sumnje vrlo opsežan rad, koji mu je međutim potpuno uspio. Suvereno je zavladao A. terminologijom i njegovo izlaganje A. nauke teče jasno i glatko. Nigdje u knjizi ne nailazimo na poteškoće u iznošenju A. hristološkog bogoslovlja. Autor se takoreći služi samim A. izrazima, iako ih radi nedostatka terminologije u našem jeziku nije uspio uvijek najsretnije prevesti, tako, da jezik mjestimice izgleda previše stvaralački. Mnoštvo citata, kojima autor potkrepljuje svoje izlaganje, ni najmanje ne smeta njegovom vlastitom izlaganju.

Osim Uvoda (1—9) Dr. D. Marić je podijelio studiju u dva dijela: I Dio Božanska priroda I. K. (9—52) i II Dio Čovečanska priroda I. K. (53—86), dok na posljednje dvije stranice donosi literaturu o samom predmetu. Autor se duže zadržao u raspravljanju A. teologije o božanstvu K., nego li o njegovoj čovječanskoj prirodi, što je sasvim u skladu s A. teologijom, jer »A. nesumnjivo uči o jednoj potpunoj čovječanskoj prirodi u I. K., ali kada proanaliziramo tu prirodu mi nalazimo samo njen embrijon, dok K. božanska priroda izlazi u celokupnom svom sjaju« (Ib. 82). U svojem izlaganju o božanstvu Sina Dr. D. Marić sasvim jasno vodi računa o Filioque i završuje prvi dio svoje rasprave ovim riječima: »U A. bi se našla solucija toga problema upotrebom reči »kroz« (dia) Sina, što bi moglo zadovoljiti obadve strane« (Ib. 51). Mi se s tim potpuno slažemo, da A. daje soluciju za riješenje problema, ali, držimo, samo u slučaju, ako ga ne tumačimo jednostrano i uskovidno. Sam Dr. Marić na više mjesta iz Sv. A. pokazuje, da je kod njega jasno izražena nauka, da se Duh Sv. šalje i od Oca i od Sina (Sr. Bilj. 1 na s. 51). Zašto onda ne priznati, što bi i Sv. A. sigurno priznao, da su Arijevci to izrično od njega tražili, da Duh Sv. izlazi od Oca i Sina kao iz jednoga počela, jer božanske su osobe jedno, gdje god »non obviat originis oppositio«, a između Oca i Sina prout spirant Spiritum Sanctum non obviat originis oppositio. Dakle su Otac i Sin, ukoliko iz njih izvire Duh Sv. jedno. Duh Sveti izlazi dakle i od Oca i od Sina. To je, što i sam Sv. A. uči, iako »embrijonalno«, kako bi rekao Dr. D. Marić.

Studija Dra Marića bezuvjetno je obogaćenje u proučavanju bogoslovlja velikih Otaca Istočne i Zapadne Crkve i s veseljem treba primiti proučavanje djela onih, koji su uvijek bili i ostaju Učitelji cijele Crkve. S njima i mi moramo biti jedno.

D. Paša.

1. **Constantin Noppel S. J.: Aedificatio Corporis Christi.** Aufriss der Pastoral. Mit einem Geleitwort von Erzbischof Dr. Conrad Gröber. 1937. str. VIII + 210, broš. M. 2.60.

2. **Otto Schöllig: Die Verwaltung der heiligen Sakramente** unter pastoralen Gesichtspunkten. str. VIII + 446. Broš. M. 5.80.

3. **Benedikt Baur O.S.B.: Werde Licht!** Liturgische Betrachtungen an den Sonn- und Wochentagen des Kirchenjahres. II Teil, Osterfestkreis. str. XVI + 508. Herder, Freiburg im Breisgau (kao i one pod 1. i 2.), cijena broš. M 3.20.

4. **Emilio Campana: Maria nel culto cattolico.** svezak I i II. Marietti, Torino-Roma 1933, cijena broš. L. 50.

I. P. Noppel je kao rektor Germanicum u Rimu svojim pitomcima držao pastoralna predavanja. Iz tih je predavanja nikla ova moderna pastoralka. Ona se od mnogih njemačkih pastoralki razlikuje time, što obrađuje samo t. zv. čistu pastoralku. Bez velikog naučnog aparata, zahvaća Noppel u srž života Crkve i ljudi današnjice. On obraća svoj pogled manje literaturi, a više životu, najviše pak cjelini Kristove Crkve, koju treba izgrađivati. Ova pastoralka zahvaća u samu bit stvari i obuhvaća najvažniju problematiku moderne pastorizacije. Razumljivo je, da se ta problematika ponekad oslanja na pitanja, koja iskrsavaju u dušobrižničkom